ROK XII. PAŹDZIERNIK—GRUDZIEŃ 1931. NR. 4.

PRZEGLĄD WYDAWNICTW

KWARTALNIK WYDAWNICTW WŁASNYCH

S. A. KSIĄŻNICA-ATLAS T. N. S. W.

LEKTURA DLA MŁODZIEŻY A WSPÓŁCZESNE PRĄDY WYCHOWAWCZE.

Żyjemy w dobie krystalizacji nowych idei wychowawczych. Postulaty wychowania państwowego, wychowania przyszłych obywateli nowoczesnego państwa, głoszone przez teoretyków pedagogów, przenikają stopniowo do samego warsztatu wychowania, do szkoły, wpływając na zmianę dotychczasowej praktyki nauczania i wychowania.

Ponieważ w dziele wychowania młodzieży wszystkie czynniki, mające bezpośredni lub pośredni wpływ na kształcenie i wychowanie, winny harmonijnie współdziałać, przeto i lektura dla młodzieży powinna być specjalnie nastawiona na ogólne idee wychowawcze.

Książnica-Atlas S. A. już przed dziesięciu laty postawiła sobie jako jedno z zadań swej działalności wydawniczej dostarczenie naszej młodzieży lektury zdrowej i pouczającej, a zarazem ciekawej i odpowiadającej pojemności psychicznej i zainteresowaniu młodych obywateli. Już przed laty dziesięciu pojawiły się na półkach księgarskich książki, opatrzone godłem S. A. Książnica-Atlas z nagłówkiem: BIBLJOTEKA ISKIER, POWIEŚCIOWA, PODRÓŻNICZA I POPULARNO-NAUKOWA. W chwili obecnej Bibljoteka Iskier liczy już 40 tomów i obejmuje książki do czytania dla młodzieży starszej powyżej lat trzynastu.

Obok Bibljoteki Iskier wydaje również S. A. Książnica-Atlas drugi cykl lektury, p. t. BIBLJOTEKA ISKIEREK, przeznaczony dla dziatwy szkolnej w wieku od dziewięciu do dwunastu lat. Redakcja obydwóch zbiorów usiłuje konsekwentnie wykonywać program wydawniczy, nakreślony już dawniej i opierający się na obszernej i bezspornej podstawie, iż lektura nadobowiązkowa dla młodzieży winna współdziałać ze szkołą i domem rodzicielskim w dziele kształcenia i wychowania rozumnych i dzielnych obywateli naszego Państwa. Z całą satysfakcją może redakcja stwierdzić, że wypracowany i realizowany przez nią program wydawniczy Bibljoteki Iskier i Bibljoteki Iskierek nietylko w zarysie, lecz nawet w szczegółach, pokrywa się z nowoczesnemi hasłami wychowawczemi.

W powieściach historycznych Bibljoteki Iskier, traktujących o pewnych epokach życia naszego narodu, usiłujemy uplastycznić myśl państwową,

obudzić wśród młodych czytelników troskę i współodpowiedzialność obywatelską w stosunku do własnego Państwa.

W dziełach podróżniczych młody czytelnik znajdzie zawsze celowo uwypuklone porównania życia innych narodów z życiem naszem.

W dziełach popularno-naukowych, zaznajamiając młodzież z najnowszemi zdobyczami nauki i techniki, usiłujemy zarazem obudzić chęć do naukowej twórczości, oraz wskazać, w jakim kierunku należałoby pracować, aby Polska nie pozostała wtyle poza innemi narodami w ogólnym wyścigu pracy.

Wreszcie w powieściach o treści obyczajowej są zazwyczaj poruszane tematy z życia dzielnych jednostek na tle życia społecznego. Młody czytelnik znajdzie w tych książkach apoteozę odwiecznych i niezbitych prawd, że wielkość i potęga społeczeństw, narodów i państw opiera się zawsze na zaletach rozumu i serca, na osobistej godności i honorze poszczególnych obywateli.

Stwierdzenie powyższe zasad programu redakcyjnego Bibljoteki Iskier w połączeniu z życzliwą naogół oceną naszych wydawnictw zarówno przez Komisją Ocen Ministerstwa W. R. i O. P., jako też i przez prasę fachową, ośmiela nas do rokowania jak najlepszych nadziei na przyszłość i zarazem zachęca do kontynuowania rozpoczętej przed dziesięciu laty pracy na wdzięcznej niwie wychowania młodzieży.

Warszawa, 5 listopada 1931.

Redakcja Wydawnictw.

DOOKOŁA ZIEMI.

BIBLJOTECZKA GEOGRAFICZNO-PODRÓŻNICZA.

Bibljoteczka geograficzno-podróżnicza to dział wydawniczy, który już dawno domagał się powołania do życia. Nie można wprawdzie twierdzić, że literatura polska nie posiada oryginalnych i dobrych dzieł podróżniczych, liczba ich jest jednakże w porównaniu do bardzo bogatych pod tym względem literatur krajów Zachodu, głównie Francji, Niemiec i Anglji, gdzie największe talenty i pierwszorzędne pióra oddały się na usługi tej właśnie gałęzi pisarstwa, bardzo znikomą. A jeśli dodamy, że dzieła pojawiają się w Polsce przeważnie jako luźne wydawnictwa i że obok nich wydaje się wiele książek słabych i tłumaczeń, niejednokrotnie do celów młodzieży nieprzystosowanych, wybór ich jest tak dalece utrudniony, że młodzieniec, mający pęd do tego działu lektury, zależny jest od przypadku. Przypadek daje mu do ręki rzecz dobrą, albo też nieodpowiednią, a przypadek w kształceniu i wychowaniu młodzieży, to błąd zasadniczy.



Okładka K. Sopoćki do J. Makarczyka: Przez morza i dżungle.

Młodzież urabiamy także przez lekturę. Odpowiednio co do treści i tendencji dobrane dziełka mają służyć szkole nietylko jako materjał naukowy,

uzupełniający to, co przewidują programy szkolne, ale przedewszystkiem mają zaszczepić w duszy naszej młodzieży ideały polskie i ogólnoludzkie. Doświadczenie uczy, że młodzież ta już w okresie dojrzewania zaczyna się interesować lekturą, traktującą o zagadnieniach aktualnych, że pociąga ją raczej rzeczywistość, niż czysta fantazja.

To też wzgląd, aby dać młodzieży do ręki książkę, celowo dobraną i dla niej napisaną, tudzież ażeby pogłębić przez to znajomość geografji Polski i świata i aby urobić naszą młodzież na świadomego swych celów obywatela, skłonił główny Zarząd Zrzeszenia Polskich Nauczycieli Geografji do wydania wspólnie z S. A. Książnica-Atlas osobnej bibljoteczki podróżniczo-geograficznej dla młodzieży pod tytułem DOOKOŁA ZIEMI. Jednem z głównych zadań tego wydawnictwa będzie nakłonić naszych autorów i pisarzy, ażeby w swej działalności pisarskiej poszli także w kierunku zainteresowań naszej młodzieży. Sądzimy, że szkoła i młodzież czytająca znajdą w nowem wydawnictwie to, czego już dawno potrzebowały.

Poznań, dnia 14 listopada 1931. *St. P.*

ENCYKLOPEDJA DLA MŁODZIEŻY ŚWIAT I ŻYCIE.

WIECZÓR DYSKUSYJNY W T. N. S. W.

Dnia 29. X. 1931 odbył się w lokalu T. N. S. W. w Warszawie niezmiernie interesujący wieczór dyskusyjny, poświęcony projektowi encyklopedji dla młodzieży Świat i Życie, która od przyszłego roku ukazywać się zacznie w nakładzie S. A. Książnica-Atlas.

Zebranie zagaił prof. dr. Z. Łempicki, redaktor naczelny encyklopedji, i w krótkim odczycie zaznajomił zebranych z planem encyklopedji i pracami przygotowawczemi do niej, znajdującemi się już w pełnym toku.



Okładka J. Przybylskiej do M. Jarosławskiego: Między Eufratem a Tygrysem.

Przedstawił więc przedewszystkiem zebranym dzieje powstania projektu encyklopedji. Podkreślił z całym naciskiem, że projekt ten powstał w ścisłej kolaboracji z naszemi sferami pedagogicznemi i w uwzględnieniu jak najszerszem ich postulatów i dezyderatów. Z licznych rozmów z przedstawicielami naszego świata nauczycielskiego redakcja encyklopedji doszła do wniosku, że wśród młodzieży naszej ujawnia się potrzeba dwóch właściwie typów encyklopedji, takiej, w którejby uczeń znaleźć mógł krótkie, treściwe objaśnienie rzeczy, czy pojęć, któraby mogła poratować go w potrzebie, spowodowanej zapomnieniem jakiegoś szczegółu, albo ignorancją tego czy innego faktu, i takiej encyklopedji, któraby stać się mogła narzędziem kształcenia i wychowania tej młodzieży, z którejby nietylko można się dowiedzieć czegoś, czego się w danej chwili nie wie, ale któraby jednocześnie uzupełniała i pogłębiała wiadomości, dostarczane młodzieży przez naukę szkolną, i któraby zaznajamiała ją z dziedzinami wiedzy i życia, przez szkołę dla braku czasu pozostawianemi odłogiem. Tak pojęta encyklopedja staćby się mogła w rękach wychowawców i nauczycieli potężnym orężem propagandy tak, jak niegdyś jej słynna poprzedniczka, wielka encyklopedja francuska z XVIII wieku.

Wobec takich postulatów i tak różnorakich wymagań redakcja encyklopedji znalazła się w nielada kłopocie. Żeby z niego wybrnąć, postanowiono — po długim zresztą i mozolnym namyśle — podzielić encyklopedję na dwie części. Jedna z nich, która umieszczona będzie na końcu całego wydawnictwa i stanowić będzie mniej więcej jego część czwartą, będzie czemś w rodzaju Larousse'a polskiego. Młody czytelnik znajdzie w niej bogaty materjał informacyjny, cały szereg krótkich, rzeczowych i ścisłych wiadomości z najróżniejszych dziedzin życia i wiedzy, w zastosowaniu, oczywiście, do potrzeb i poziomu umysłowego młodzieży.

Główna jednak troska zwrócona jest w kierunku części pierwszej, stanowiącej istotny trzon encyklopedji i mającej zająć mniej więcej trzy czwarte całości. Trzy pierwsze tomy czterotomowej encyklopedji to zarazem jej część najważniejsza i najistotniejsza.

W tych trzech pierwszych tomach zawierać się będą w porządku alfabetycznym syntetyczne artykuły ze wszystkich dziedzin wiedzy i życia. Podane w formie możliwie barwnej i zajmującej, opowiadać będą te artykuły o wszystkiem, co młodzież dzisiejszą zainteresować może. Żadna dziedzina życia nie powinna być tu pominięta. Sport, kino, teatr, sztuka i technika, komunikacja i zagadnienia gospodarcze, ustrój polityczny Polski dzisiejszej, nauka obywatelska w najszerszem tego słowa znaczeniu, historja i literatura, nauki przyrodnicze i humanistyka, wszystko to w miarę możności będzie w encyklopedji uwzględnione.

Jest jednak przytem rzeczą oczywistą, że wobec szczupłości miejsca nie wszystkie te tematy będą mogły być przedstawione wyczerpująco. Nieod-

zowną rzeczą musi być selekcja materjału, nieodzowną a zarazem najtrudniejszą, trzeba bowiem podać nietylko rzeczy najważniejsze, ale i najbardziej interesujące, nietylko najistotniejsze, ale i najbardziej aktualne, najbardziej współczesne. Zadaniem encyklopedji musi być wprowadzenie młodego czytelnika w życie, musi być nietylko danie mu pewnej sumy potrzebnych wiadomości naukowych, ale przygotowanie go do życia praktycznego. Pod tym kątem widzenia musi być dokonana selekcja materjału. Nie wolno nam oczywiście pominąć ważniejszych dziedzin, np. nauk przyrodniczych, ale największy nacisk położyć trzeba na to wszystko, co ma żywy, bezpośredni związek z życiem dzisiejszem. Już z takiego postawienia sprawy wynika, że encyklopedja będzie musiała ograniczyć się bardzo w materjale. Zasadniczo redakcja encyklopedji postanowiła pominąć niemal całkowicie to wszystko, co uczniowi daje szkoła i zwykły podręcznik. Tego wszystkiego nie ma encyklopedja zamiaru powtarzać, względnie, o ile nawet zdecyduje się na powtórzenie materjału szkolnego, to uczyni to w sposób inny, z innego punktu widzenia i w innym związku. Encyklopedja nie chce być jeszcze jednym podręcznikiem, chce być księgą żywą, która towarzyszyć będzie uczniowi nietylko w szkole, ale i po jej ukończeniu, a kto wie, czy nie przez całe życie.

Encyklopedja przeznaczona ma być dla młodzieży w wieku od lat czternastu do ośmnastu. Wynika z tego, że muszą się w niej znaleźć artykuły o różnym poziomie. Ambicją redakcji encyklopedji jest takie jej skonstruowanie, aby odpowiedni materjał znaleźć w niej mogły zarówno dzieci młodsze, jak i uczniowie klas wyższych. Jest w tem oczywiście trudność nielada, redakcja ma jednak nadzieję wyjść z niej zwycięsko, zarówno przez dobór artykułów, jak i przez ich odpowiednie podanie.

Na zakończenie swego referatu prof. dr. Z. Łempicki zwrócił się do zebranych z prośbą, aby nie szczędzili redakcji swoich cennych uwag i dopomogli jej w szczęśliwem wybrnięciu z trudnego i odpowiedzialnego zadania, jakie na niej ciąży.

W ożywionej dyskusji, która się wywiązała następnie, wzięli między innymi udział pp. Chełmiński, Piekarski, Gołąbek, Smolarski, Ostrowski, Zahorska, wiz. Morawski, Ziembiński, Łoś i Pomirowski.

Wszyscy mowcy dali wyraz radości z powodu projektu encyklopedji, podkreślając, iż jest ona palącą potrzebą chwili i że z pewnością odegra w naszem życiu kulturalnem doniosłą rolę. Te słowa uznania stanowią dla redakcji ważną zachętę do dalszej pracy. Poza temi wyrazami uznania zebrani wysunęli cały szereg postulatów, które dla redakcji encyklopedji stanowić będą cenny materjał pomocniczy w jej pracy nad ostatecznem ukształtowaniem encyklopedji. Prawie wszyscy mowcy podkreślali z naciskiem potrzebę wprowadzenie do encyklopedji możliwie bogatego materjału ilustracyjnego, z czem zresztą całkowicie zgodził się prof. dr. Z. Łempicki, podkreślając, że



Okładka J. Przybylskiej do B. Lepeckiego : Na Amazonce i we wschodniem Peru.

encyklopedja będzie starannie i bogato ilustrowana. W toku dyskusji redaktor wyjaśnił poza tem szereg zagadnień, tyczących się układu encyklopedji i różnych spraw, natury technicznej.

Specjalne zainteresowanie wywołało zagadnienie, jak należy w encyklopedji traktować t. zw. sprawy drażliwe. Wśród zebranych ujawniła się w tym zakresie dość daleko idąca rozbieżność zdań. Niektórzy mowcy nawoływali do jak najdalej idącej w tym zakresie ostrożności, przestrzegając redakcję przed zbyt pochopnem wprowadzeniem do encyklopedji zagadnień drażliwych; inni domagali się, wręcz odwrotnie, bardzo liberalnego traktowania tych zagadnień. W odpowiedzi na tę dyskusję oświadczył redaktor, że sprawa ta będzie przedmiotem specjalnej troski redakcji, która te właśnie zagadnienia traktować ma zamiar z wyjątkową ostrożnością i umiarem.

Żywy oddźwięk wywołała sprawa traktowania zagadnień politycznych w encyklopedji. Niektórzy mowcy przestrzegali przed zbytniem rozpolitykowaniem encyklopedji, inni natomiast domagali się możliwie wszechstronnego traktowania spraw społecznych, ustrojowych, gospodarczych. Prof. dr. Z. Łempicki w odpowiedzi na te pytania stwierdził, że encyklopedja z pewnością nie będzie uprawiała żadnej propagandy politycznej doraźnej i nie będzie urabiała opinji swoich młodych czytelników w tym czy innym kierunku, natomiast ma zamiar i uważa to za jedno ze swoich najważniejszych zadań przedstawić bardzo szeroko i możliwie wyczerpująco to wszystko, co wyjaśnić może strukturę społeczną państwa dzisiejszego, co wiedzieć powinien każdy wstępujący w życie młody obywatel.

Na zakończenie prof. dr. Z. Łempicki wyjaśnił na zapytanie wiz. Morawskiego, w jaki sposób wyobraża sobie takie skonstruowanie encyklopedji, aby mogła ona znaleźć się z pożytkiem zarówno w rękach starszej, jak i młodszej młodzieży, poczem, dziękując zebranym za liczne przybycie i wydatny udział w dyskusji, oświadczył w imieniu redakcji, że ma ona zamiar odwoływać się możliwie często do opinji świata pedagogicznego i w miarę postępu prac komunikować się z naszymi nauczycielami i pedagogami, zasięgać ich rad i przedyskutowywać z nimi trudniejsze zagadnienia.

Warszawa, 15 listopada 1931. *A. Ch.*

PRZEGLĄD OSTATNICH WYDAWNICTW.

A. Opuściły świeżo prasę:

a. Nowości.

S. Banach, W. Sierpiński i *W. Stożek:* **Arytmetyka i geometrja dla klasy III szkół średnich.** *Zł. 4·40.*

S. Barszczewski: **Na ciemnych wodach Paragwaju.** Dookoła Ziemi. T. IV. *Zł. 4·—.*

B. Błażek: **Przez kraj słonecznych dolin i górskiej głuszy.** Dookoła Ziemi. T. I. *Zł. 5·40.*

J. Chmaj i *K. Zagajewski:* **10.000 słówek niemiecko-polskich.** *Zł. 4·20.*

A. Fischer: **Etnografja słowiańska.** Zeszyt I. Połabianie. *Zł. 2·40.*

M. Halaunbrenner: **Ćwiczenia praktyczne z fizyki w szkole średniej.** Ciepło. *Zł. 6·80.*

M. Jarosławski: **Między Eufratem a Tygrysem.** Biblj. Iskier. T. XXXVIII i XXXIX. T. I *brosz. zł. 6·40, w kart. 8·—.* T. II *brosz. zł. 6·20, w kart. 7·80.*

Dr. J. Knapczyk: **School and Home.** *Zł. 4·20.*

Dr. M. Kreutz: **Rozwój psychiczny młodzieży.** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży. *Zł. 3·40.*

Dr. J. Namysł i *J. Biliński:* **Ucieszne i pożyteczne pogadanki o twojem zdrowiu.** *Zł. 2·60.*

T. M. Nittman: **Pod ręką Fatmy.** Słoneczny Alger. Dookoła Ziemi. T. III. *Zł. 3·60.*

St. Pawłowski: **Francja.** Dookoła Ziemi. T. I. *Zł. 2·40.*

Polski Przegląd Kartograficzny. Red. *E. Romer.* Rok IX. Nr. 35 i 36. *Prenumerata roczna zł. 8·—.*

Przyroda i Technika. Red. *A. Koczwarowa.* Rok X. Nr. 6—9. *Prenumerata roczna zł. 8·40.*

T. Szumański: **O najważniejszych projekcjach kartograficznych, używanych w szkole.** Biblj. Geograf.-Dydaktyczna. Zeszyt VII. *Zł. 2·20.*

Tablice ścienne do Elementarza powiastkowego M. Falskiego. Mal. *W. Skoczylas.* Tabl. VII—XII. *Niepodkl. po zł. 2·40.*

b. Wznowienia.

A. Bigda: Wiadomości o towarach. Cz. II. Wyd. II. *Zł. 8·—.*

Cz. Nanke: Historja średniowieczna. Wyd. IV. *Zł. 5·40.*

Cz. Nanke: Wypisy do historji nowożytnej. Cz. II. Wyd. II. *Zł. 4·80.*

B. Nawroczyński: **Zasady nauczania.** Wyd. II. Biblj. Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. IV. *Zł. 12·—.*

St. Pawłowski: Geografja dla III oddz. szk. powszechnej. Wyd. III. *Zł. 1·—.*

E. Romer i *M. Polaczkówna:* Pogadanki krajoznawcze. Wyd. IV. *Zł. 2·80.*

A. Ryniewicz: Historja średniowieczna i nowożytna. Wyd. III. *Zł. 6·40.*

M. Weryho-Radziwiłłowiczowa: **Metoda wychowania przedszkolnego.** Wyd. III. Bibljoteka Pedagogiczno-Dydaktyczna. T. VII. *Zł. 8·40.*

B. W druku znajdują się:

a. Nowości.

St. Barabasz: **Sztuka ludowa na Podhalu.** Cz. IV. Dębno.

J. Bornsteinowa i *A. Czaplińska:* **Przygody Tomka w krainie karłów afrykańskich.** Biblj. Iskierek. T. VII.

M. Brandstätter: **Z doświadczeń rodziców i nauczycieli.** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży. Zeszyt IX.

B. R. Buckingham: **Praca badawcza na terenie szkoły.** Biblj. Przekładów Dzieł Pedagogicznych. T. XVI.

J. Harabaszewski: **Dydaktyka chemji.** Biblj. Pedag.-Dydakt. T. VIII.

J. Ippoldt: **Jak możemy młodzież naszą zachęcić do czytania?** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży. Zeszyt VII.

J. Piątek i *K. Sośnicki:* **Wychowanie i nauczanie.**

A. Rapaport: **Słownik do wyboru z pieśni Homera.**

E. Romer: **Deutschland und die Nachbarländer.** Podz. 1:1,000.000.

W. Semkowicz: **Atlas historyczny Polski.**

W. Sierpiński: **Wstęp do teorji funkcji zmiennej rzeczywistej.**

F. Śliwiński i *J. Hełczyński:* **Słowniczek ortograficzny.**

J. Smereka: **Komentarz do pierwszej mowy przeciw Katylinie.**

Szkolny atlas historyczny. Cz. II.

Cz. Nanke i *W. Semkowicz:* Dzieje średniowieczne i nowożytne.

Tablice ścienne do Elementarza powiastkowego M. Falskiego. Mal. *W. Skoczylas.* Tabl. XIII—XVIII.

Skala inteligencji Bineta-Termana. Opr. *S. Baley.*

H. G. Wells. **The Country of the Blind and other Stories.** Biblj. Angielska. Z. I.

M. Ziemnowicz: **Rodzina a wychowanie państwowe.** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowania Młodzieży. Zesz. VIII.

NOWOŚCI WYDAWNICZE

S. Banach, W. Sierpiński i *W. Stożek:* **Arytmetyka i geometrja dla klasy III szkół średnich.** 1931. 8°. Str. 205 + 3 nlb. *Zł. 4·40.*

Podręcznik podzielony jest na dwie części, arytmetykę i geometrję. Obie części przystosowane są do planów ministerjalnych. W arytmetyce nauka o wielkościach wprost i odwrotnie proporcjonalnych objaśniona jest na licznych przykładach, przyczem autorzy posługują się poglądem i najprostszą interpretacją geometryczną, unikają natomiast formalnych, a zatem mało kształcących metod. Nauka o procentach w głównej części stanowi naturalny i doskonały materjał teorji równań. Liczby ogólne wprowadzają autorowie, opierając się na starannie dobranych przykładach. Poprzedza wprowadzenie liczb ogólnych nauka o nawiasach, grupy zadań o tym samym schemacie, powtórzenie najważniejszych twierdzeń o obliczaniu obwodów pól w formie wzorów. Tabelaryczne obliczanie wyrażeń stanowi doskonały wstęp do teorji równań i zapoznaje ucznia w przystępny sposób z pojęciem funkcji. W geometrji główny nacisk kładą autorzy na wykształcenie zmysłu przestrzennego ucznia, do czego przyczyniają się szeroko uwzględnione te elementy geometrji wykreślnej, z któremi uczeń spotyka się w życiu praktycznem. Całość poprzeplatana jest licznemi i praktycznemi zadaniami i ćwiczeniami, przyczem nie brak zadań o charakterze zabaw i żartów matematycznych, co przyczyni się do zainteresowania się uczniów nauką matematyki. Całość książki podnoszą dobrane rysunki.

S. Barszczewski: **Na ciemnych wodach Paragwaju.** Wspomnienia z podróży. Z 8 ilustracjami. Dookoła Ziemi. T. IV. 1931. 8°. Str. 128. *Zł. 4·—.*

Jedną z najciekawszych, a tak mało jeszcze znaną krainą Ameryki Południowej jest niewątpliwie Paragwaj, tworzący wielki trójkąt, wciśnięty pomiędzy Argentynę, Boliwję i Brazylję. Kraina to puszcz odwiecznych, gdzie niegdzie tylko przetrzebionych, tudzież stepów ogromnych, w której dotychczas istnieją liczne plemiona indyjskie w stanie pierwotnym, nie tknięte przez cywilizację europejską. Wspomnienia z podróży po tej krainie egzotycznej, poprzedzone krótkim zarysem jej dziejów, skreślił autor niniejszej książki, opowiadając w sposób zajmujący i żywy, co widział i przeżył na jej wodach od granic Argentyny do granic Brazylji, tudzież w głębi lądu.

B. Błażek: **Przez kraj słonecznych dolin i górskiej głuszy.** Wspomnienia z włóczęgi po Bułgarji. Dookoła Ziemi. T. II. 1931. 8°. Str. 196 + 1 mapka. Z 17 ilustracjami. *Zł. 5·40.*

Autor wodzi w swej pracy czytelnika po niezbyt wprawdzie odległych stronach, ale tak mało znanych, że włóczęga ta śmiało może zastąpić niejedną nawet i egzotyczną wyprawę. Na jej treść złożyło się szereg opowiadań z wielotygodniowej podróży po Bułgarji, której krajobrazowa różnorodność, dzikość i pierwotność w wielu miejscach przyrody, nietkniętej często jeszcze ręką człowieka, daje temu, kto zabłądzi w te strony, nie leżące na szlaku zwykłych wypraw turystycznych, wiele obserwacyjnego materjału, a jeszcze więcej myślowego. A jeśli jeszcze doda się do tego to, że strony te zamieszkuje lud prosty, naprawdę dobry i aż do przesady gościnny, to z pewnością włóczęga ta, odbyta wespół z autorem po kartach jego książki, pociągnie za sobą chęć powtórzenia jej samemu i przeżywania samemu szczęśliwych chwil w wiecznie słońcem zalanych dolinach i poważnych borach, jakich mało już jest w Europie.

J. Chmaj i *K. Zagajewski:* **10.000 słówek niemiecko-polskich.** 1931. 8°. Str. XVI + 128. *Zł. 4·20.*

Celem niniejszego wydawnictwa było oddanie do rąk młodzieży takiego słownika, któryby odpowiadał w zupełności potrzebom szkolnym.

Odrzucono w nim więc przedewszystkiem niepotrzebny balast zbytecznych słówek, a ograniczono się do maksymalnego zasobu takich słów, które są uczniowi nieodzownie potrzebne w pracy szkolnej, podano w wypadkach wątpliwych wymowę, akcent, fleksję, skróty składni, a także zwroty. Ponieważ słownik ten jest owocem długoletnich studjów, opartych na praktyce szkolnej, ma wszelkie dane, by stać się walną pomocą dla każdego ucznia tak przy przerabianiu materjału obowiązujących podręczników, jak i przy lekturze domowej.

A. Fischer: **Etnografja słowiańska**. Zeszyt I. Połabianie. Z. 18 ilustracjami i 1 mapą. 1932. 8⁰. Str. 4 nlb. + 40 + 1 mapa. *Zł. 2·40.*

Zeszyt ten zapoczątkowuje pierwsze wielkie polskie kompendjum etnografji słowiańskiej, które obejmować będzie w swych częściach dalszych Łużyczan, Polaków, Czechów, Słowaków, Słoweńców, Chorwatów, Serbów, Bułgarów, Małorusinów, Białorusinów i Rosjan, a w końcowym, osobnym zeszycie ogólną charakterystykę etnografji słowiańskiej. Poszczególne zeszyty przedstawią zwięźle lecz wyczerpująco zagadnienia etnograficzne, dotyczące wszystkich ludów słowiańskich. Na wstępie będą umówione granice i dzieje obszaru etnograficznego, grupy etniczne, gwarowe i antropologiczne, dzieje badań etnograficznych. Następnie poda autor zawsze dokładny obraz kultury materjalnej, społecznej i duchowej każdego ludu. Praca, jakkolwiek pisana popularnie w dobrem tego słowa znaczeniu, podaie zasadnicze dane bibljograficzne dla tych wszystkich, którzy chcieliby dokładniej poznać się z różnemi zagadnieniami. Autor usiłował bowiem stworzyć nietylko pewien rodzaj podręcznika uniwersyteckiego z zakresu etnografji słowiańskiej, ale także książkę, dostępną dla szerokich, intelektualnie wartościowych kół polskich czytelników.

M. Halaunbrenner: **Ćwiczenia praktyczne z fizyki w szkole średniej.** Ciepło. 1931. 8⁰. Str. 140. *Zł. 6·80.*

Trzecia zkolei książka tegoż autora, obejmująca około 40 ćwiczeń laboratoryjnych z nauki o cieple, posiada te same zalety, co i dwie poprzednie, dotyczące optyki, oraz magnetyzmu i elektryczności. Opracowanie ćwiczeń staranne i gruntowne. Autor podaje nietylko zasadę i przebieg każdego doświadczenia, ale zamieszcza także przy poszczególnych ćwiczeniach wskazówki, instrukcje i uwagi. Te drobne napozór szczegóły, od których uwzględnienia zależy niejednokrotnie wynik całego doświadczenia, świadczą, że opisane ćwiczenia są owocem wieloletniej sumiennej pracy autora. Tekst uzupełnia bogata i wyczerpująca bibljografja.

M. Jarosławski: **Między Eufratem a Tygrysem**. Biblj. Iskier. T. XXXVIII—XXXIX. 1931. 8⁰. T. I. Str. 6 nlb. + 218 + 1 mapka. Z 14 rycinami. *Brosz. zł. 6·40, w kart. 8·—.* T. II. Str. 4 nlb. + 204 + 1 mapka. Z 22 rycinami. *Brosz. zł. 6·20, w kart. 7·80.*

Autor, znany podróżnik, snując barwną opowieść egzotyczną, zaznajamia nas z krajem najmniej dostępnym, a będącym przecież kolebką cywilizacji. Mezopotamja, ongi tętniąca pełnem życiem, dziś pustynna, poczyna zwracać na siebie oczy Europy, a zamieszkujący ją przeważnie Arabowie budzą się ze stanu biernej, dzikiej wegetacji, staczając już zażarte walki o prawo do niezależnego bytu narodowego. Szczegółowe poznanie życia ludzi Wschodu oraz głęboki sentyment w rozwoju fabuły, opartej na przygodach dwojga młodych autochtonów, utrzymuje czytelnika w rosnącem zainteresowaniu, dając lekturę pouczającą i odpowiednią dla każdego wieku.

Dr. J. Knapczyk: **School and Home.** Podręcznik angielski dla V oddz. szkoły powszechnej i I klasy gimnazjum. Rozszerzone wydanie piąte Początków języka angielskiego. Część I. 1931. 8⁰. Str. XII + 156. *Zł. 4·20.*

Nowe opracowanie dotychczasowego znanego podręcznika dla klas, wymienionych w nagłówku, wydziela z poprzedniego wydania tylko dom i szkołę, biorąc pod szczególną uwagę osoby i przedmioty w szkole, niektóre momenty nauczania, rodzinę, ciało ludzkie, ubranie, pożywienie i mieszkanie. Istniejące już ustępy treści opisowej rozszerzono przez rozmówki, gry i zabawy towarzyskie, odpowiednie ćwiczenia fonetyczne na podstawie poznanego materjału wyrazowego, nadto dodano odpowiednie do treści pieśni z nutami. Rozprószony w podręczniku elementarny materjał gramatyczny ujęto i zestawiono w jedną całość, co ułatwi syntetyzujące powtarzanie poznanej okolicznościowo treści. Strona zewnętrzna doznała ulepszeń technicznych.

Dr. M. Kreutz: **Rozwój psychiczny młodzieży.** Współpraca Domu i Szkoły w Dziele Wychowa-

nia Młodzieży. Zeszyt VI. 1931. 8°. Str. 75 + 1 nlb. *Zł. 3·40.*

Wychodząc z powszechnie dziś uznanego założenia, że wyniki pracy wychowawczej zależą w znacznej mierze od zrozumienia przez wychowawcę psychiki dziecka i od dostosowania się do głównych praw jego rozwoju psychicznego, autor przedstawia w pracy swojej główne linje tego rozwoju w okresie dzieciństwa i młodości, t. j. od stanu niemowlęctwa do lat dwudziestu kilku. Po ogólnych uwagach, dotyczących rozwoju psychicznego, w których autor wykazuje odrębność struktury psychicznej dzieci i młodzieży, następuje szczegółowy opis okresu dzieciństwa i okresu młodości. Ponieważ książka ma służyć celom praktycznym, t. j. ułatwić pracę wychowawczą rodzicom i nauczycielom, następuje po każdym opisie teoretycznym szereg wskazań, których zastosowanie jest jednym z postulatów nowoczesnej pedagogiki.

Dr. J. Namysł i *J. Biliński:* **Ucieszne i pożyteczne pogadanki o twojem zdrowiu.** Z 24 rycinami. 1931. 8°. Str. 119 + 1 nlb. *Zł. 2·60.*

Jest to książka oryginalna, nie mająca pod względem sposobu ujęcia zagadnień analogji w pedagogicznej literaturze polskiej. Odznacza się ona wielką rozmaitością; pod względem formy są to wypisy polskie, mówiące wyłącznie o zdrowiu, naświetlające je z różnych punktów widzenia i nastawiające uczuciowo duszę młodego czytelnika na zagadnienia, związane z pełnią sił i radością życia, które mogą na nią oddziałać w kierunku woluntarystycznym. Książka oddać może wielkie usługi nietylko przy nauce higjeny w szkołach powszechnych i niższych klasach szkół średnich ogólnokształcących, lecz także każdemu wychowawcy i rodzicom przy okazyjnem poruszaniu zagadnień higjenicznych z dziećmi wszędzie tam, gdzie tego zajdzie potrzeba.

T. M. Nittman: **Pod ręką Fatmy.** Z 16 ilustr. i 1 mapką. Dookoła Ziemi. T. III. 1931. 8°. Str. 100. *Zł. 3·60.*

Autor, który dał się już poznać z licznych zajmujących korespondencyj z Afryki i barwnego opisu cesarstwa marokańskiego, opowiada w niniejszem dziełku o Algerze. Odbywamy z nim wycieczkę po tej pięknej kolonji francuskiej, poczynając od Oranu przez łańcuch Atlasu Telskiego do starożytnego Tenes, by stąd przez kopalnie kruszcu zjechać ku dolinom, na słoneczną Mitidżję do Cezarei. Zwiedzamy stolicę kraju, Alger, i idziemy przez kraj Kabylów ku granicom Tunisu, a stąd przez Atlas Saharyjski na pustynię. Wycieczka do Konstantyny i starorzymskich okolicznych osiedli zamyka tę ciekawą książkę. Wyposażona w ilustracje i mapkę, służyć ona może tak dobrze uczniom, jak i starszej inteligencji jako pożyteczna i miła lektura.

St. Pawłowski: **Francja.** Kraj i ludzie. Dookoła Ziemi. T. I. 1931. 8°. Str. 80. Z 37 rycinami. *Zł. 2·40.*

Jest to dziełko, w którem znajdzie coś dla siebie zarówno bywalec we Francji, jak i człowiek, który po raz pierwszy wybiera się do tego kraju, tak starszy wiekiem czytelnik, jak i młodzież szkolna. W przystępnej formie ujęto w niem zarys geografji Francji. Znajdują się tam rozdziały, traktujące o urzeźbieniu kraju, o rzekach, klimacie, ludności, miastach, drogach, stosunkach gospodarczych, granicach kraju i wybrzeżach. Nie jest to wprawdzie przewodnik, ale popularnie pojęty informator, wprowadzający czytelnika w krajobraz i w najważniejsze zagadnienia życia gospodarczego współczesnej Francji. Na uwagę zasługuje podkreślenie przez autora faktu, jakim zmianom uległ pierwotny krajobraz pod wpływem wiekowej pracy człowieka.

T. Szumański: **O najważniejszych projekcjach kartograficznych, używanych w szkole.** Z 37 ilustracjami. Biblj. Geograficzno-Dydaktyczna. Zesz. VII. 1931. 8°. Str. 60. *Zł. 2·20.*

Wytłumaczywszy poglądowo najważniejszą w nauce o projekcjach sprawę zniekształceń siatek, przechodzi autor do przeglądu siatek, najczęściej spotykanych w szkolnych atlasach geograficznych, omawia cechy, po których można siatkę rozpoznać, i kończy wykład szeregiem ćwiczeń z kartografji, które mogą stanowić pierwszorzędny środek w nauce geografji dla nauczyciela, lub zainteresowanego tym tematem czytelnika. Z tego też powodu nie powinno braknąć tej książeczki w żadnej bibljotece nauczycielskiej szkolnej, a przedewszystkiem powinna się ona znaleźć w rękach każdego nauczyciela geografji.

GŁOSY PRASY

KSIĄŻKI.

Literatura piękna i książki dla młodzieży. Dzieła sztuki.

St. Barabasz: **Sztuka ludowa na Podhalu.**

O pierwszych dwu częściach tego wydawnictwa, obejmujących sztukę spiską i orawską, pisze dr. S. Truchim w poznańskim *Przeglądzie Porannym*, r. 1928, nr. 142, z największem uznaniem: „Wydana **nietylko starannie, ale i artystycznie...** W wykonaniu tablic uderza czystość i dokładność rysunku, zamiłowanie i **głęboka znajomość przedmiotu...** Pracę powitać należy jako poważny czyn, a wydawnictwu **wyrazić pełne uznanie za formę wydania**".

F. Burdecki: **Tajemnice Marsa.** Biblj. Iskier, T. XXXII.

O dziełku tem pisze dr. S. Truchim w *Dzienniku Poznańskim* z 26. VII. 1931 temi słowy: „W barwnem, lekkiem i potoczystem opowiadaniu przedstawia autor w ostatniej swej pracy wyniki badań tej planety od czasów najdawniejszych po dzień dzisiejszy. Za pracę tę należy się autorowi pełne uznanie. Zresztą dodać należy, że nie jest to pierwsza jego praca w tym rodzaju. **Prace jego nietylko stanowią zajmującą i pouczającą lekturę dla starszej młodzieży, ale też mogą służyć z dużym pożytkiem i starszemu pokoleniu.** Dotychczas posiadaliśmy popularyzatorów, obejmujących całą wiedzę lub conajmniej kilka jej gałęzi. F. Burdecki to **nowy i bodaj pierwszy typ popularyzatora-specjalisty, którego twórczość winna zwrócić uwagę szerszych sfer inteligencji**".

J. M. Dąbrowa: **Telewizor Orkisza.** Biblj. Iskier. T. XXII.

Na łamach *Ech Leśnych*, r. 1931, nr. 4, znajdujemy następującą entuzjastyczną ocenę tej książki: „Od czasów wyzwolonej Polski typ książki dla młodzieży zmienił swój charakter, poszedł z duchem czasu, przestał być ckliwym, porzucił rozpamiętywania historycznej przeszłości i wniknął w dziedziny przyszłości, twórczego budowania i górnych tonów czynu. Taką książką jest **znakomita powieść dla młodzieży** J. M. Dąbrowy, której fabułę stanowią wynalazki nowej ery XX wieku, sięgające w nieznane dotąd efekty i sukcesy fizyki... Śmiali się kiedyś ludzie z fantastycznych opowieści J. Verne'a, który jednak odkrył w nich aeroplany i łodzie podwodne, zanim uczynili to uczeni. Dziś czyta się powieść J. M. Dąbrowy, tego **polskiego J. Verne'a,** poważnie i bez zdziwienia, gdyż wiemy, że prawie każdy rok przynosi nam wprost cudowne odkrycia naukowców... Jest w tej powieści zdrowa tendencja miłości ojczyzny, jest również przedstawiona groza przyszłej wojny, napewno nieuchronnej mimo pacyfistycznych zabiegów obecnej doby... W dziedzinie tego powieściopisarstwa **warto nawet nagrodą wyróżnić** powieść J. M. Dąbrowy, a szerokim kołom młodych czytelników już napewno polecić jej przeczytanie".

H. Górska: **O księciu Gotfrydzie, rycerzu Gwiazdy Wigilijnej.** Biblj. Iskierek. T. VI.

O książeczce tej, przeznaczonej dla młodszej dziatwy, pisze J. O. w *Świecie Kobiecym*, r. 1931, nr. 3, następująco: „Są tam dziwy nad podziwy, czarodziejskie pierścienie, mówiące zwierzęta, wilkołaki złośliwe i przedobre wróżki. I jest także cudowne zwycięstwo piękna nad brzydotą, dobra nad złem Tło barwne i urocze w swej dawnej odrębności stanowią czasy średniowiecza... Książka **czaruje prostotą i pięknością języka,** przemawia bujnością wyobraźni i świeżem, bezpośredniem ujęciem, **przy konstrukcji zwartej i jasnej.** Szata zewnętrzna książki wymaga osobnego omówienia, które przeszłoby łatwo i o wiele zakres krótkiego sprawozdania. **Ilustracje** J. Petry-Przybylskiej **są pierwszorzędne.** Każda karta jest kompozycją wysoce artystyczną, utrzymaną w duchu średniowiecznych iluminacyj a w szczegółach przestylizowaną i przedziwnie oddającą charakter baśni".

M. B. Lepecki: **Na Amazonce i we wschodniem Peru.** Biblj. Iskier. T. XXXIV.

O dziełku tem mówi recenzent *Ilustr. Kurjera Codziennego*, r. 1931, nr. 89, temi słowy: „Siedm i pół tysiąca kilometrów po najmniej uczęszczanych dżunglach i wertepach południowo-amerykańskich, wśród ciągłych przygód z rozmaitemi szczepami indjańskiemi, przeważnie wrogiemi dla cywilizowanych, wśród walki z klimatem, robactwem i chorobami zakaźnemi, wszystko to dostarczyło autorowi treści

nie mniej zajmującej, jak powieści J. Verne'a czy F. Ossendowskiego, z tą różnicą, że M. B. Lepecki trzyma się ściśle faktów i opowiadań przygodnych informatorów. Wobec szybkiego tempa podróży, opowiadanie rozpada się na czterdzieścisześć dość krótkich rozdziałów, o treści zmieniającej się ciągle jak we filmie, ale, co traci na rozlewności i obszerności, **zyskuje na zwięzłości i precyzji.**" Sprawozdawca *Kurjera Warszawskiego*, r. 1931, nr. 51, pisze o niem: „**Warto przeczytać opis podróży** M. B. Lepeckiego, aby poznać aurę, florę, faunę, a zwłaszcza psychikę mieszkańców Peru, tego dalekiego kraju zamorskiego, gdzie w szkołach przed wojną światową wykładano historję martyrologji polskiej i nazywano Polskę Santa Polonia, dzisiejszy zaś Peruwiańczyk nazywa ją Nuestra querida Polonia!"

S. Łoś: **Strażnica.** Biblj. Iskier. T. XXXVI.

Pisze o tej powieści A. Tretiak w *Poradniku Bibljograficznym Zjedn. Pol. Tow. Oświatowych*, r. 1931, nr. 7—8, następująco: „Powieść jest za krótka; jest za krótka, bo jest dobra i jest harcerska. Harcerstwo jest tak ważną instytucją w dzisiejszym systemie moralno-wychowawczym w Polsce, że należałoby koniecznie skorzystać ze sposobności napisania jednej z pierwszych powieści harcerskiej polskiej w wielkiem stylu, jaką opowieść S. Łosia jest niezaprzeczenie, aby zapoznać z pełnią życia tej instytucji szeroki ogół młodego i starszego czytelnictwa naszego... Czytelnik zamyka książkę z pełnią przeświadczenia o wielkości poświęcenia, którego źródłem była harcerska ideologja... **Powieść jest bardzo dobra i powinna być czytana przez każdego młodego chłopca w Polsce.** Polecona dla bibljotek oświatowych wszelkiego typu, szczególnie jednak dla starszej młodzieży".

St. Malec: **Harce elektronów.** Biblj. Iskier. T. XXVIII.

Życzliwie wyraża się o tej książce R. W. w *Słowie Pomorskiem*, r. 1929, nr. 281, pisząc: „Nareszcie ukazała się książka, której brak odczuwały dotkliwie tysiączne rzesze radjoamatorów. Albowiem dziełko niniejsze **to skarbnica niezbędnych wiadomości radjotechnicznych,** podanych czytelnikowi w formie zwięzłych wykładów, ilustrowanych bogato pomysłowemi rycinami... Książka napisana jest tak przystępnie, że nawet laik, który nie rozumie dotychczas, dlaczegoto radjostację nadawczą słychać aż za morzem, skoro długość jej fali wynosi zaledwie kilkaset metrów, potrafi po przeczytaniu tej książki dyskutować rzeczowo o niewidzialnych harcach elektrycznych w materji i poza materją, o naturze i znamionach fal elektro-magnetycznych, o mechaniźmie urządzeń nadawczych i odbiorczych, roli cewek indukcyjnych, o zadaniu kondensatorów w obwodzie, o lampach katodowych i komórkach fotoelektrycznych, o odbiornikach kryształowych i lampowych i o różnych systemach przenoszenia obrazów na odległość. Książka ta, to znakomity podręcznik fizyki dla niefizyków, **ścisły, lecz zrozumiały dla wszystkich**".

J. Meissner: **Licznik z czerwoną strzałką.** Bibl. Iskier. T. XXXIII.

O zbiorku tym pisze J. O. w *Świecie Kobiecym*, r. 1931, nr. 3, temi słowy: „Nowele lotnicze. A więc temat, który może liczyć na zainteresowanie młodzieży. Temat, w literaturze jeszcze ciągle nowy, niewyzyskany, sam w sobie dydaktyczny... **Tok opowiadań jest gładki, zajmujący, treść pochwycona żywo, dobre opisy z lotu ptaka**".

F. A. Ossendowski: **Zagończyk.** Biblj. Iskier. T. XXIX.

Opowieść tę ocenia J. Fabijanowski w *Poradniku Bibljotecznym Zjed. Pol. Tow. Oświatowych*, r. 1931, nr. 7—8, następująco: „Barwna i zajmująca opowieść o wyprawie słynnych Lisowczyków na pomoc cesarzowi Ferdynandowi w początkach wojny trzydziestoletniej. Jak wszystkie rzeczy F. A. Ossendowskiego, **powieść czyta się z zajęciem...** Książka, **napisana żywo i barwnie,** może być dozwolona do bibljotek wszelkiego typu. Wydanie poprawne".

S. Przybylski: **Goniec królewski.** Biblj. Iskier. T. XXXV.

Pisze o tej powieści recenzent *Słowa* z 25. IV. 1931 następująco: „Akcja rozgrywa się w ziemi przemyskiej, w krytycznej dobie za Mieszka II, w XI wieku. Bohaterem jest chłopiec, który przeżywa moc niezwykłych przygód, na szeroko podmalowanem tle zmagających się wielkich przeciwności dziejowych Wschodu i Zachodu, nowych wierzeń i starych przesądów. Książka zarysowuje chłopięcą żądzę czynów i rozwój poczucia dojrzałej odpowiedzialności, ale wolna jest od częstej przy takim wątku apoteozy brutalnej przemocy orężnej. **Wydanie wyjątkowo estetyczne**". Na łamach *Poradnika Bibljotecznego Zjed. Pol. Tow. Oświatowych*, r. 1931, nr. 7—8, mówi o niej T. Mikułowski temi słowy: „Książka **jest patrjotyczna, przepojona ideą obrony kresów, a przy-**

tem zajmująca, napisana z talentem i zasługuje na wyróżnienie. Archaizacja językowa dość szczęśliwa... Ilustracje artystyczne... Książka pożądana do czytelń oświatowych wiejskich i miejskich".

M. Smolarski: **Przygody polskich podróżników.** Biblj. Iskier. T. XXXI.

Sprawozdawca *Piasta Wielkopolskiego,* r. 1931, nr. 70, tak się o tem dziełku wyraża: „Temperament pisarski M. Smolarskiego **jest nawskroś polski, narodowy, czerpiący swoje wzloty z pamiątek i pomników historycznych...** Polski czytelnik po przeczytaniu tego dziełka może istotnie uświadomić sobie z dumą, że Polacy wśród innych narodów świata od początku niemal istnienia państwa, niemniej i w czasach niewoli, dorzucali i dorzucają ciągle poważne cegiełki do budowy wielkiego gmachu wiedzy na ziemi. A to uczy siły woli, bo jest przykładem wytrwałej pracy i bohaterskiego poświęcenia". Podobnie brzmi opinja J. S. na łamach *Zrębu,* r. 1931, nr. 5, który mówi: „Szlachetność tendencji czyni z tej małej książeczki **jeden z rzadkich, niestety, przewodników po dziejach polskiego wysiłku,** stwierdzającego, że i tam, gdzie śmiałość i męstwo szły w parze z zwartą, zawsze celowo skupioną wolą, a służyły do odkrywania nowych wartości życia, że i tam byli Polacy".

KRONIKA INSTYTUCJI

Ostatnie aprobaty ministerjalne w zakresie naszych wydawnictw. W ostatnich miesiącach aprobowało Min. W. R. i O. P. następujące nasze wydawnictwa:

I Rozp. z d. 24. VI. 1931, L. II. 22270/30, do bibljotek nauczycielskich szkół wszystkich typów:

1. **Mikołaj Kopernik.** Zbiór monografij o naukowej i literackiej działalności tegoż. D o z w o l o n e.

II. Rozp. z d. 26. VI. 1931, L. II. 8658/31, do bibljotek nauczycielskich szkół wszystkich typów:

1. **Pamiętnik II Ogólnopolskiego Zjazdu Polonistów.** Opr. *M. Tazbir.* P o l e c o n e.

Poza tem znajdujemy w Dzienniku Urzędowym Min. W. R. i O. P., r. XIV, nr. 9, poz. 113, aprobatę jako lekturę dla młodzieży od 9—11 lat książki:

1. *F. A. Ossendowski:* **Mali zwycięzcy.** Biblj. Iskierek. T. V. D o z w o l o n e.

Konkurs na stypendja. Losowanie pięćdziesięciuośmiu stypendjów po zł. 200·— dla uczniów szkół średnich polskich w kraju i zagranicą odbyło się 23. X. 1931 we Lwowie. Odpowiednie zawiadomienia rozesłano do odnośnych szkół. Stypendja te uzyskali następujący uczniowie:

1. Stypendja im. J. Kasprowicza:

Z. Borowska, P. Gimn. im. Unji Lubelskiej, Lublin. W. Konieczna, P. Gimn. im. P. Skargi, Rohatyn. W. Maliński, P. Gimn. im. św. Jana Kantego, Poznań. H. Michalski, P. Gimn., Chełmża. M. Naporówna, Pr. Sem. Naucz. im A. Asnyka, Kraków.

2. Stypendja im. K. Wojciechowskiego:

P. Matylewicz, P. Gimn., Brzeżany. L. de Choszczak Popiel, P. I. Gimn., Stryj. A. Rajewska, Gimn. Pol. Mac. Szkolnej, Brześć n. Bugiem. E. Rogowski, P. Sem. Naucz., Ostróg. M. Swatkówna, Kom. Gimn. im. M. Konopnickiej, Siemianowice.

3. Stypendja im. J. Szaroty:

R. Belczakówna, P. Gimn. Żeńsk., Grudziądz. W. Jędrzejowicz, Gimn. im. E. Rondthalera, Warszawa. B. Osmólska, Gimn. im. Królowej Jadwigi, Poznań. Z. Sielewicz, P. himn. im. K. Brzostowskiego, Suwałki.

4. Stypendja im. St. Leonharda:

B. Balas, P. Gimn. im. St. Staszica, Sosnowiec. H. Kirszankówna, Gimn. C. Waszczyńskiej, Łódź. J. Winiarz, P. Gimn. im. Wł. Jagiełły, Gródek Jagielloński. E. Wróbel, P. Gimn. im. J. Zamojskiego, Zamość.

5. Stypendja im. F. Kierskiego.

A. Kordyszewska, P. Sem. Naucz. Żeńsk., Łomża. J. Krawczyk, P. Sem. Naucz. im. G. Piramowicza, Biała. J. Ogrodnicki, P. Sem. Naucz., Mogielnica. W. Stallmach, P. Sem. Naucz., Bobrek.

6. Stypendja im. B. Geberta:

F. Dubrawski, P. Gimn. im. H. Sienkiewicza, Zbaraż. W. Nowakówna, Miejsk. Gimn. im. Bł. Jolanty, Gniezno. I. Starklówna, Pr. Sem. Naucz. im. E. Plater, Mielec. I. Wimborówna, Gimn. Zgromadz. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu, Wilno. Ł. Winklerówna, P. Sem. Naucz. Żeńsk., Nowa Wieś.

7. Stypendja za dobre postępy w nauce filologji klasycznej:

Fr. T. Burzyński, P. Gimn. im. J. Poniatowskiego, Łowicz. A. Kozakowski, P. Gimn. im. H. Sienkiewicza, Września. J. Nowak, P. I Gimn. im. Ks. St. Konarskiego, Rzeszów. A. Zawiła, P. Gimn. im. M. Kromera, Gorlice.

8. Stypendja za dobre postępy w nauce matematyki:

G. Binder, Miej. Gimn. Koed., Międzychód. E. Migula, kadet 5 komp. Korpusu Kadetów Nr. 1, Lwów. S. Mossakowska, Gimn. Żeńsk. Z. Choromańskiego, Ciechanów. L. Stanisz, P. Gimn. im. B. Chrobrego, Piotrków. Z. Tatura, P. Gimn. im. T. Chałubińskiego, Radom. A. Zaworonkówna, Gimn. Żeńsk. Z. Kudasiewicz-Kołtoniakowej, Warszawa.

9. Stypendja za dobre postępy w nauce przyrody:

H. Babijczuk, Sem. Naucz. Żeńsk. SS. Najśw. Rodziny z Nazaretu, Lwów. H. Błaszczyk, Gimn. Zw. Zaw. Naucz. Pol. Szkół Śr., Częstochowa. J. Macierzyński, P. Gimn. im. św. Barbary, Chodzież. E. Ostrowski, P. Gimn. im. Hetm. Żółkiewskiego, Siedlce.

10. Stypendja za dobre postępy w nauce geografji:

K. Dreścikówna, Gimn. Żeńsk. im. Królowej Wandy, Kraków. B. Kałamajska, Miejsk. Gimn. Żeńsk., Toruń. J. Kaminerówna, Gimn. P. Zaksowej, Warszawa. St. Podolski, Gimn. Pol. im. St. Batorego, Druja. J. Winiarz, P. Sem. Naucz. im. St. Sobińskiego, Lwów.

11. Stypendja za dobre postępy w nauce przedmiotów handlowych:

A. Hetmańczyk, Szk. Przyspos. Kupiec., Królewska Huta. M. Opiłek, Szk. Handl. Koed., Pilica. M. Romankówna, Szk. Handl. T. S. L., Gródek Jagielloński. A. Rumiński, Koed. Szk. Przysp. Kupiec. Tow. Szerzenia Wiedzy Handl., Łódź. K. Witkowski, P. Szk. Handl. im. Roeslerów, Warszawa.

12. Stypendja za dobre postępy w specjalności swojej szkoły zawodowej:

H. Emczyński, P. Szk. Rzem.-Przemysł., Warszawa. J. Sieradzka, Śr. Szk. Zaw. Żeńsk. T. S. L., Przemyśl.

Stypendja, przeznaczone dla Polaków, zamieszkałych zagranicą:

13. Stypendjum im. K. Arciszewskiego:

A. Ratkowski, Gimn. Polskie, Gdańsk.

14. Stypendjum im. K. Dawidowskiega:

W. Biniakowski, Pol. Wyższa Szkoła Handlowa, Gdańsk.

15. Stypendjum im. H. Sienkiewicza:

T. Dudek, Gimn. Pol. im. H. Sienkiewicza, Charbin.

16. Stypendjum im. K. Marcinkowskiego:

F. Kasprzyk, Szk. Śred., Bytom.

17. Stypendjum im. A. Mickiewicza:

M. Matysiakówna, Szk. Pol., Billy-Montigyn.

Z powodu nienadesłania z Brazylji zgłoszeń na dwa dalsze stypendja im. K. Arciszewskiego, rozdział tych stypendjów odbędzie się w terminie późniejszym.

Konkurs na najlepszy projekt drugiej serji Bibljoteczki Niemieckiej. Za pośrednictwem czasopisma *Neofilolog*, r. 1931, nr. 1, rozpisaliśmy konkurs na projekt nowej serji Bibljoteczki Niemieckiej. Konkurs przewidywał, obok zestawienia dwudziestu dzieł z literatury niemieckiej, odpowiednich na lekturę szkolną, także uzasadnienie ich wyboru pod względem walorów wychowawczych i dydaktycznych. Wyznaczono trzy nagrody, pierwszą w kwocie zł. 250·—, drugą zł. 150·—, trzecią zl. 100·—. O przyznaniu nagród mają rozstrzygnąć członkowie Pol. Tow. Neofilologicznego i prenumeratorzy jego organu. Do ustalonego terminu 20. IX. 1931 wpłynęło ogółem ośm prac, które zostały w całości przedrukowane w *Neofilologu*, r. 1931, nr. 4—5, dokąd też ciekawych czytelników odsyłamy.

Z głosów prasy o naszej działalności wydawniczej i społecznej. O naszych wydawnictwach dla młodzieży pisze na łamach *Zrębu*, r. 1931, nr. 5, J. S. temi słowy: „Ustaloną już opinją cieszą się wydawnictwa S. A. Książnica-Atlas, grupujące się w cyklach Bibljoteki Iskierek i Bibljoteki Iskier. Same nazwy cyklów określają dostatecznie cel, któremu służą; są to książki dla młodszych i starszych czytelników, łączące naogół zajmującą treść z estetyczną formą wydawniczą a poprawną stylową." O tym samym dziale wydawniczym mówi dr. S. Truchim w *Dzienniku Poznańskim* z 26. VII. 1931 następująco: „Wśród szeregu firm księgarskich, zajmujących się wydawaniem książek dla młodzieży, najsystematyczniej problem ten traktuje, wiele bacznej uwagi, staranności, wysiłku mu poświęcając, S. A. Książnica-Atlas. W tym celu firma ta powołała do życia Bibljotekę Iskier, przeznaczoną dla młodzieży od lat dwunastu wzwyż, i Bibljotekę Iskierek dla najmłodszych czytelników i dzieci. Bibljoteka Iskier dzieli się na trzy odrębne grupy. Pierwsza obejmuje powieści i opowiadania dla młodzieży, druga wspomnienia z podróży, trzecia książki popularno-naukowe... Największą wartość z tych trzech grup posiada, zdaniem mojem, grupa trzecia książek popularnonaukowych, których brak w literaturze dla młodzieży najbardziej i najdotkliwiej dawał się odczuwać, a czemu systematyczne wydawanie przez S. A. Książnica-Atlas odpowiednio opracowanych dzieł znacznie zapobiega".

W czasopiśmie *Polacy Zagranicą*, r. 1931, nr. 8—9, znajdujemy następującą notatkę: „Znana w Polsce firma wydawnicza S. A. Książnica-Atlas... wyróżnia się wysoce obywatelskiem stanowiskiem wobec potrzeb oświatowych Polonji Zagranicznej. Ofiarowała ona parokrotnie sporą ilość książek dla bibljotek polskich na obczyźnie. Ostatnio rada nadzorcza S. A. Książnica-Atlas ustanowiła trzy stypendja im. K. Arciszewskiego po zł. 200·—

każde, z których dwa będą wypłacane uczniom szkół polskich w Brazylji, jedno uczniowi gimnazjum polskiego w Gdańsku. Za ten wysoce patrjotyczny postępek Rada Organizacyjna Polaków z Zagranicy składa serdeczne podziękowanie". Ten sam fakt porusza sprawozdawca *Słowa*, r. 1931, nr. 227, pisząc: „Jedno jest pewne, że na wychowanie i nauczanie naszej młodzieży musimy zwrócić większą uwagę i młodzieży tej energicznie pomagać. Dlatego też z wielkiem zadowoleniem czytamy w *Przeglądzie Wydawnictw*, r. 1931, nr. 3, wydawanym przez S. A. Książnica-Atlas o zwiększeniu ilości stypendjów".

Uznanie zagranicy dla polskiego uczonego. Z okazji Kongresu Geograficznego, który odbył się w dniach 20—26. IX. 1931 w Paryżu, pisał *Journal des Débats* z 23. IX. 1931 o najwybitniejszych uczestnikach zjazdu, wśród których wymienia prezesa naszej Rady Nadzorczej, prof. E. Romera, następującemi słowy: „*Le prochain Congrès aura lieu en Pologne et M. le professeur E. Romer est venu suivre celui de Paris avant de diriger celui de Varsovie; c'est un savant et un organisateur; son Institut de l'Université de Leopol fournit de magnifiques travaux; il a réalisé un important atlas de la Pologne et a créé l'Institut cartographique Atlas dont les publications ont acquis une notoriété mondiale*".

Podczas tego kongresu został prof. E. Romer wybrany jednym z trzech wiceprezesów Unji Geograficznej, zaszczyt, który niewielkiej liczbie uczonych przypada w udziale.

Z humanitarnej działalności instytucji. Ostatnio nadesłały nam podziękowania następujące instytucje:

Biblj. Publiczna w Zakopanem za 1 książkę, Biblj. Zakł. Nar. im. Ossolińskich we Lwowie — 18 ks., Koło Polonistów Sł. U. S. B. w Wilnie — 3 ks., Koło Mat.-Fiz. Sł. U. J. Kaz we Lwowie — 2 ks., Gimn. Ż. S. i W. Zimnowodów w Kielcach, Koło Polonist. Sł. U. Jag. w Krakowie — 4 ks., Zakład Sierót w Miejscu Piastowem, Rada Organ. Pol. z Zagranicy w Warszawie — 55 ks., Koło Z. O. K. Z. w Tarnowskich Górach, Kom. Okr. Kół Młodz. Pol. Czerw. Krzyża w Warszawie, P. Gimn. w Brzesku — 5 ks., Ochronka i Internat im. J. Piłsudskiego we Lwowie — 43 ks. i 80 mapek, Komitet Mickiewiczowski w Nowogródku, Wyższy Kurs Nauczycielski we Lwowie, Związek Strzelecki we Lwowie — 1 mapę, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem — 3 mapy, Zarząd Główny T. S. L. w Krakowie — 5 ks., Tow. Walki z Gruźlicą we Lwowie — 15 ks., Biblj. Publ. w Zakopanem — 7 ks., Towarz. Pań Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo we Lwowie, Stow. Dyr. Społ. Szk. Handl. we Lwowie — 52 ks., Szk. Powsz. Nr. 61 w Warszawie, Rada Organizacyjna Polaków Zagranicą w Warszawie — 21 ks., Komitet Budowy Kościoła N. P. Marji Ostrobramskiej we Lwowie, Tow. Przyj. Związku Nar. Pol. w Ameryce — 117 ks., Mac. Szkolna w Gdańsku — 1 ks., Gimn. Koed. Tarbut w Równem, Tow. Opieki nad Sierot. i Dziećmi Rezerw. w Łodzi — 20 ks., Ochronka Dzieci w Kielcach — 1 mapę, Szk. publ. w Drohobyczce — 38 map, Małe Semin. Misyjne w Niepokalanowie, Centr. Biblj. Pedag. w Poznaniu — 7 ks., Gimn. im. T. Chałubińskiego w Radomiu, Tow. Kursów Przyszłość w Drohobyczu, Siedmiokl. Powsz. Szk. Żeńsk. im. Marji Magdaleny we Lwowie — 2 ks., P. Gimn. im. J. Kasprowicza w Inowrocławiu — 13 ks., oraz Koło Rodz. przy Gimn. Tow. Przyszłość w Warszawie.

Poza tem otrzymaliśmy podziękowania z zagranicy od: Deutsches Auslands - Institut w Stuttgarcie za 1 atlas, Vojenského Zeměpisného Ústavu w Pradze — 1 atlas, Goethemuseum we Frankfurcie — 1 ks., Société des Nations w Genewie — 1 atlas, Royal Geographical Society w Londynie — 1 atlas, Bureau International d'Éducation w Genewie, Instruktor Oświatowy w Buenos Aires, Pol. Zw. Szkolny w Rumunji w Czerniowcach — 28 ks. i 1 mapę, oraz Bibljoteki Polskiej w Paryżu za 3 książki.

TABLICE ŚCIENNE

DO ELEMENTARZA POWIASTKOWEGO M. FALSKIEGO

MALOWAŁ W. SKOCZYLAS

Oprócz dotychczasowej serji pierwszej, obejmującej tablice:

1. As.
2. To As.
3. Ala i As.
4. Co to — to lisy.
5. Kot i kotek.
6. Ej kotki — ej kotki.

Ukazała się już w druku serja druga:

7. To dom.
8. Jest noc.
9. Oni idą do lasu.
10. To są kury.
11. To kogut.
12. To jest pole.

W najbliższym czasie ukażą się:

13. To jest łąka.
14. To koza i kózka.
15. Huhu — to sowa.
16. To żuk a to żaba.
17. Co to — to węże.
18. To fabryka.

Serje te zamykają komplet wymienionych tablic.

Cena pojedynczej tablicy niepodklejonej zł. 2·40. Za podlejenie każdej tablicy na tekturze dolicza się zł. 2·—. Komplet 18 tablic niepodklejonych zł. 40·—. Komplet 18 tablic podklejonych zł. 76·—.

Nakład

S. A. KSIĄŻNICA-ATLAS

LWÓW, CZARNIECKIEGO 12 — WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 59.

Wydawnictwo i nakład Książnicy-Atlasu Tow. Nauczycieli Szkół Średnich i Wyższych, S. A. Redaktor: Jan Koczwara, Lwów, Czarnieckiego 12. Zakłady Graficzne Książnica-Atlas, Lwów.

Należytość pocztową opłacono ryczałtem.